Η Κυπριακή χλωρίδα και πανίδα: το μέλλον είναι ζοφερό

Μυρούλα Χατζηχριστοφόρου (σύνδεσμος προστασίας της άγριας ζωής Κύπρου)

Η Κύπρος στο σταυροδρόμι τριών Ηπείρων έχει αναπτύξει μια ιδιαίτερη χλωρίδα και πανίδα που περιλαμβάνει μια εξαιρετική ποικιλία φυτών και ζώων με στοιχεία και από τις τρεις ηπείρους.

Η γεωγραφική απομόνωση της, σαν νησί, από την άλλη πλευρά είχε σαν αποτέλεσμα την εξέλιξη πολλών ενδημικών ειδών, ειδών δηλαδή που δεν βρίσκονται σε κανένα άλλο μέρος του κόσμου. Από την πλούσια χλωρίδα της που αριθμεί 1500 είδη, 75-80 περίπου είναι ενδημικά.

Οι πρώτες βροχές αργά τον Σεπτέμβρη αναζωογονούν και τους πρώτους βολβούς και μετά από διάστημα 2 εβδομάδων περίπου λουλούδια του μικροκαμωμένου Νάρκισσου (Narcissus serotinus) και του ξέβαθου μπλε Muscari parviflorum (Baby’s breath) εμφανίζονται στις χαμηλές περιοχές. Από νωρίς το Γενάρη και μετά, το ξέσπασμα της Άνοιξης με τα πολύχρωμα λουλούδια είναι πια γεγονός, αρχίζοντας με τις πολλές ποικιλίες της ανεμώνης (Anemone coronaria). Οι άσπρες ανεμώνες ανοίγουν πρώτα, ακολουθούν πολύ γρήγορα οι ροζ, λιλά, μερικές κόκκινες και μετά ο συνηθισμένος πληθυσμός της μπλε ανεμώνης. Μέσα στο Φεβράρη και Μάρτη υπάρχει ένας οργασμός από χρώματα στις πεδινές περιοχές με τους κόκκινους πετεινούς (Papaver rhocheas) και το κίτρινο σιμιλούδι (Chrysanthemum coronarium) που κλέβουν κυριολεκτικά την παράσταση.

Μέχρι τα μέσα Απριλίου οι χαμηλές περιοχές αρχίζουν πλέον να αποχωρούν από το προσκήνιο αλλάζοντας την ωραία πολύχρωμη εμφάνιση τους.

Μετά, τα βουνά παίρνουν τη δική τους σειρά με διαφορετική αλλά όχι λιγότερη εντυπωσιακή εμφάνιση με τη ροζ και άσπρη ξυσταριά (Cystus creticus, C. Parviflora και S. salviaefolius) και την μυροφόρα (Lavendula stoechus).

Σπάνιες και ωραίες ορχιδέες όπως η Orchis punctulata, πολύ σπάνια στην Ευρώπη, η Κυπριακή ορχιδέα Ophris kotschyi (μελισσάκι) και Epipactis veratrifolia ξεχωρίζουν και αποτελούν στολίδι για κάθε βιβλίο μελετητού ορχιδέων.

Μέσα στην κάψα του καλοκαιριού που όλα τα λουλούδια έχουν ξηρανθεί ένα ντελικάτο και όμορφο λευκό λουλούδι ο κρίνος της άμμου Sea Daffodil (Pancratium maritimum) αμύνεται και νικά τη ζέστη με τα μεγάλα μυρωδάτα λουλούδια του που ανοίγουν το απόγευμα και αντέχουν μόνο λίγες μέρες. Παλιά ήταν γνώριμο είδος κατά μήκος των νότιων ακτών της Κύπρου ειδικά από το Κάβο Γκρέκο μέχρι τη Λεμεσό καθώς και στην περιοχή της Πάφου. Σήμερα αρχίζει να γίνεται όλο και πιο σπάνιο με κίνδυνο πλήρους αφανισμού. **Μπορεί να θεωρηθεί το πρώτο είδος της Κυπριακής χλωρίδας που καταδικάζεται σε ολοσχερή αφανισμό από την τουριστική ανάπτυξη των τελευταίων χρόνων. Οι βιότοποι του καταλαμβάνονται ο ένας μετά τον άλλο από την ανάπτυξη πάνω στις παραλίες μας. Στην περιοχή της Κάτω Πάφου ο τελευταίος βιότοπος του είδους αυτού έχει καταστραφεί πλήρως πριν λίγους μήνες από την ίδια αιτία.** Η παραλία της Λάρας παραμένει ίσως η τελευταία ελπίδα επιβίωσης του. Από μελέτη που κάναμε υπάρχουν μέσα στην προστατευόμενη περιοχή 100 περίπου άτομα του είδους αυτού ενώ μικροί πληθυσμοί αλλού αποδεκατίζονται καθημερινά. Αντίθετα το ενδημικό είδος του κρόκου (Crocus cyprius) που ανθίζει στη Χιονίστρα όταν τα χιόνια αρχίζουν να λιώνουν νοιώθει την ασφάλεια και την σιγουριά που του έχει δώσει μέχρι σήμερα η απομόνωση από την επικίνδυνη και καταστρεπτική επέμβαση του ανθρώπου. Την ίδια εποχή (Μάη) πιο χαμηλά στις νότιες πλαγιές του Τροόδους το δάσος γεμίζει με την εντυπωσιακή παιόνια (Paeonia mascula), που με τα μεγάλα κόκκινα λουλούδια της μοιάζει περισσότερο να δραπέτευσε από κάποιο κήπο παρά να είναι ένα άγριο λουλούδι.

Η Κυπριακή τουλίπα (Tulipa cypria) που συναντάται μόνο στην περιοχή του Ακάμα σε πολύ μικρό αριθμό και στην κατεχόμενη περιοχή της Μύρτου, καθώς και η κοινή τουλίπα Tulipa oculissolis που απαντάται στην περιοχή του Πολεμιού στην Πάφο είναι ακόμα δυο είδη που κινδυνεύουν με πλήρη αφανισμό.

Η κυπριακή τουλίπα φαίνεται να έχει, τυχαία φυσικά, περισσότερες πιθανότητες να επιβιώσει από την ξαδέλφη της την κοινή τουλίπα, όχι γιατί εμείς οι άνθρωποι της κάνουμε χάρη ή διάκριση αλλά γιατί έτυχε να βρίσκεται μέα στο κρατικό δάσος του Ακάμα και η ανάπτυξη δεν μπόρεσε μέχρι σήμερα να την φθάσει. Οπωσδήποτε θα ήταν πολύ τολμηρό να πούμε ότι βρίσκεται κάτω από πλήρη προστασία γιατί ακόμη είναι αρκετά ευάλωτη αφού, δεν έχουν παρθεί πρακτικά μέτρα για την προστασία της. Είναι αφημένη ακόμη στο έλεος της συνείδησης του καθενός να μην την κόβει, να μην την ξεριζώνει και να μην αφήνεται εκτεθειμένη στη βόσκηση. Μέχρι πόσο θα αντέξει άραγε χάρις στην απομόνωση της; Όσον για την κοινή τουλίπα είναι λυπηρό να ξέρεις ότι αυτό το όμορφο είδος βρίσκεται μόνο σε μερικά στρέμματα γης σε μια μόνο περιοχή της Κύπρου και σαν να έχουν βαλθεί όλοι από κοινού να την εξαφανίσουν όσο πιο γρήγορα μπορούν. Η τουλίπα αυτή εξαφανίστηκε ήδη από την περιοχή του Μετοχίου του Κύκκου στην Λευκωσία όπου φύτρωνε πριν λίγα χρόνια. Μέσα στους δρόμους γίνεται αντικείμενο εμπορικής εκμετάλλευσης και φθάνει ακόμη να στολίζει βάζα στη Λευκωσία. Από την άλλη ακόμα και συχνό όργωμα γίνεται για την εξάλειψη της αφού από πολλούς θεωρείται και σαν ζιζάνιο. Η επέμβαση του Κράτους στην περίπτωση αυτή πρέπει να είναι άμεση και αποτελεσματική για να υπάρξει έστω και λίγη ελπίδα για το είδος αυτό που ήδη παίρνει το δρόμο χωρίς επιστροφή.

Πολλά άλλα είδη της χλωρίδας, που μερικά είναι ενδημικά και άλλα είναι πολύ σπάνια για ολόκληρη την Ευρώπη, βρίσκονται σε άμεσο κίνδυνο εξαφανισμού. Επιστημονική δουλειά και μελέτες έχουν γίνει γι’ αυτά τα είδη τα τελευταία χρόνια. Αλλά εφ’ όσον ακόμη δεν φαίνεται να υπάρχουν οι μηχανισμοί πρακτικής προστασίας των ειδών αυτών και των βιοτόπων τους, (διότι δεν νοείται προστασία ενός είδους χωρίς να προστατευτεί πρώτα ο βιότοπος τους), ο καλύτερος τρόπος προστασίας τους προς το παρόν είναι να κρατηθούν μυστικά και τα είδη και οι περιοχές τους από κάθε δημοσιότητα.

Το ίδιο ενδιαφέρουσα με τη χλωρίδα είναι και η πανίδα της Κύπρου. Οι νυκτοκόρακοι (Fruit bats) και οι κουρκουτάδες (Akamas stellio) είδη που συναντώνται στην Αφρική έχουν το βορειότερο όριο εξάπλωσης τους την Κύπρο (τελευταία βρίσκονται και σε ορισμένες περιοχές στην Ελλάδα). Οι θαλάσσιες χελώνες, η πράσινη χελώνα, Green turtle, (Chelonia mydas) και η κοινή Loggerhead (Caretta caretta) αναπαράγονται στις δυτικές ακτές του νησιού και πολλές πεταλούδες έχουν ονόματα όπως akamae ή paphos ονόματα που προφανώς προέρχονται από τους βιότοπους τους στον Ακάμα και την Πάφο. Πράσινοι βάτραχοι (green tree-climbing frogs) , παράξενες μορφές mantis (αλογάκια), καβούρια του γλυκού νερού (Potamion potamios) και γαστρόποδα (Melanopsis, Theodoxus), εντυπωσιακά dragonflies (αεροπλανάκια), σαύρες, πουλιά και πολλά άλλα κάμνουν την Κύπρο ένα παράδεισο για τους μελετητές της φύσης. Σπάνιοι και ίσως μοναδικοί βιότοποι, αναγκαίοι για την επιβίωση πολλών ειδών, διατρέχουν σήμερα άμεσο κίνδυνο – μαζί τους κινδυνεύουν και δεκάδες είδη. Οι πολύτιμοι υγρότοποι του Ακρωτηρίου διατρέχουν σήμερα άμεσο κίνδυνο από την στέρηση νερού. Μαζί τους θα χάσουμε πολλά είδη της χλωρίδας μας και της πανίδας μας όπως και πολλά αποδημητικά πουλιά που σταθμεύουν στους υγρότοπους αυτούς.

Το ενδιαφέρον για την προστασία του περιβάλλοντος έχει αρχίσει τελευταία να διευρύνεται αλλά υπάρχει πολύς δρόμος ακόμη για να φθάσουμε εκεί που πρέπει. Για να πετύχει αυτό χρειάζεται να δημιουργήσουμε περιβαλλοντολογική συνείδηση στον κόσμο. Όταν υπάρχει άγνοια δεν μπορεί να υπάρχει προστασία. Πολλοί άθελα τους κόβουν ένα σπάνιο λουλούδι ή ξεριζώνουν κάποιο άλλο απλώς από συνήθεια ή για να στολίσουν το βάζο τους. Όταν τους πεις ότι αυτό το είδος είναι τόσο σπάνιο

κι ότι λίγα φυτά υπάρχουν σ’ όλη την Ευρώπη, σου λένε, μα δεν το ‘ξερα, λυπούμαι. Θα το έχω τώρα και στο εξής υπόψη μου. Εάν δεν υπάρξει περιβαλλοντολογική συνείδηση δεν θα υπάρξει και δύναμη πίεσης στους διάφορους φορείς για να ληφθούν οι σωστές αποφάσεις και τα κατάλληλα μέτρα που απαιτούνται.

Ήδη εκθέσεις φωτογραφίας με θέμα την άγρια ζωή, προγράμματα στο Ραδιόφωνο, Τηλεόραση, αφίσες με θέματα της φύσης, πορείες Ακάμα, δημοσιεύσεις στον τύπο έχουν γίνει προς την κατεύθυνση αυτή.

Η στάση του κοινού δεν μπορεί να θεωρηθεί ικανοποιητική αλλά όχι και αρνητική. Εκεί που υπάρχει πλήρης ενημέρωση τα αποτελέσματα είναι πολύ θετικά. Παράδειγμα για το πρόγραμμα προστασίας των θαλάσσιων χελωνών.

Από τον τύπο παρατηρείται θετική αντίκρυση του θέματος αλλά στην περίπτωση του Ακάμα φαίνεται να είναι κάπως κατευθυνόμενη από διάφορα συμφέροντα.

Στην Κύπρο υπάρχουν επιμέρους νομοθεσίες που καλύπτουν πολλές πλευρές της προστασίας του περιβάλλοντος. Σε πολλές περιπτώσεις η νομοθεσία που υπάρχει χρειάζεται κάποια βελτίωση. Αυτό που χρειάζεται όμως περισσότερο είναι η εφαρμογή των προνοιών των διάφορων νόμων που ήδη υπάρχουν οι οποίοι με την σωστή εφαρμογή τους μπορούν να καλύψουν ένα πολύ μεγάλο μέρος των κενών που σήμερα φαίνονται αναφορικά με την προστασία του περιβάλλοντος.

Υπάρχουν Νόμοι που προνοούν την δημιουργία περιοχών προστασίας της φύσης (Nature reserves) , Εθνικού Πάρκου κλπ. Υπάρχουν νόμοι που έχουν πρόνοιες για την προστασία ειδών της πανίδας μας τόσο στην ξηρά όσο και στη θάλασσα, υπάρχουν άλλοι νόμοι που προνοούν για τον έλεγχο της ρύπανσης της θάλασσας, των γλυκών νερών, του αέρα κλπ. Αυτό που φαίνεται ότι λείπει είναι η επίγνωση του τι και πως πρέπει να προστατευτεί με τους υπάρχοντες νόμους.

Η δημιουργία ενιαίας περιβαλλοντολογικής νομοθεσίας δεν είναι η πανάκεια για την προστασία του φυσικού περιβάλλοντος γιατί αν και η νομοθεσία αυτή ίσως να μπορέσει να καλύψει ορισμένες επιπρόσθετες πτυχές, το θέμα της έλλειψης γνώσεων για το τι και πως αυτό θα πρέπει να προστατευθεί θα εξακολουθήσει να υπάρχει. Η νομοθεσία δηλαδή δεν μπορεί να αντικατοπτρίζει την ευαισθησία, την πολιτική θέληση και τις γνώσεις που υπάρχουν πάνω στην προστασία του φυσικού περιβάλλοντος.

Λεπτομερής αναφορά στους διάφορους νόμους δεν νομίζω ότι ενδείκνυται στα πλαίσια του σημερινού μας άρθρου.

Νόμοι όπως ο περί Θήρας και Πανίδας Νόμος μπορεί να καλύψει την προστασία των πουλιών και της πανίδας της ξηράς από το κυνήγι, ο περί Αλιείας Νόμος περιέχει πρόνοιες για την προστασία υδρόβιων ειδών και βιοτόπων στη θάλασσα και στα γλυκά νερά και έχει επίσης πρόνοιες για τον έλεγχο της ρύπανσης της θάλασσας, ο περί Δασών νόμος έχει πρόνοιες για την προστασία της πανίδας και χλωρίδας μέσα στα δάση, ο Περί Πολεοδομίας Νόμος έχει πρόνοιες για τον έλεγχο της ανάπτυξης (όταν εφαρμοστεί πλήρως) και πολλοί άλλοι νόμοι μπορούν να εφαρμοστούν για την προστασία του φυσικού περιβάλλοντος.

Οι διάφορες Συμβάσεις που έχουν επικυρωθεί από την Κυβέρνηση προνοούν επίσης για την προστασία ειδών που κινδυνεύουν και γενικότερα για την προστασία του περιβάλλοντος. Σαν τέτοιες συμβάσεις μπορούν να αναφερθούν η Σύμβαση για το Διεθνές Εμπόριο Ειδών Χλωρίδας και Πανίδας που κινδυνεύουν (C.I.T.E.S. Convention) , η Σύμβαση της Βαρκελώνης για την προστασία της Μεσογείου από τη ρύπανση και τα δύο πρώτα Πρωτόκολλα της σύμβασης αυτής για προστασία της θάλασσας

από πετρελαιοειδή από πλοία (London 1972 Convention).

Εκκρεμεί η επικύρωση της Σύμβασης της Βέρνης για την προστασία της άγριας ζωής και βιοτόπων της Ευρώπης και η επικύρωση των δύο τελευταίων πρωτοκόλλων της Σύμβασης της Βαρκελώνης εκείνο δηλαδή για τις ειδικά προστατευόμενες Μεσογειακές περιοχές (Specially Protected Areas Protocol) και εκείνο του ελέγχου της ρύπανσης από πηγές ξηράς (Land-based Sources Protocol).

Η επικύρωση των συμβάσεων αυτών θα βοηθήσει σημαντικά στην προστασία του φυσικού περιβάλλοντος μας τόσο στη ξηρά όσο και στην θάλασσα.

21.5.97

Χρειάζεται Αγγλική Μετάφραση, Χρειάζεται Τούρκικη Μετάφραση, Εντός των Τειχών (Τεύχος 23), Δεκαετία 1980-1989, 1987, Λευκωσία, Λευκωσία (νότια), Οικολογία

From:
https://www.movementsarchive.org/ - **Κυπριακό Κινηματικό Αρχείο**
Cyprus Movements Archive
Kıbrıs Sosyal Hareket Arşivi

Permanent link:
https://www.movementsarchive.org/doku.php?id=el:magazines:entostonteixon:no_23:zofero

Last update: **2025/07/15 13:46**